

[Boligministeren]

søge den almennyttige bolig. Så det er ikke rigtigt at skille dem ud.

Den anden gruppe, som søger andelsboligen, vil typisk være de helt unge familier, som har valgt mellem andelsboligen og den almennyttige bolig. Er der så andelsboliger til dem, vil der igen være færre, der lægger beslag på det antal boliger, der bliver bygget inden for 9.000-kvoten. Hvor mange helt præcis kan jeg altså ikke sige grundet byggeskadebehovene.

Så var der det andet spørgsmål med John Winther-udvalget. Jeg synes da godt, at hr. Jørn Jespersen og jeg kunne lave en lille studiekreds over John Winther-rapporten. Det er bestemt spændende læsning. Jeg har henvist til en tendens i denne rapport, og den henvisning mener jeg har været rimelig og relevant.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Boligudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 58:

Forslag til lov om sikring af røgfri miljøer og mærkning m.v. af tobaksvarer.

Af Birthe Hansen (SF) m.fl.

(Fremsat 29/10 87).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 6 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 63:

Forslag til lov om sikring af røgfri miljøer og mærkning af tobaksvarer m.v.

Af Aase Olesen (RV) m.fl.

(Fremsat 5/11 87).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling**Sundhedsministeren (Agnete Laustsen):**

De to lovforslag om røgfri miljøer, der er til første behandling her i dag, minder unægtelig både om hinanden og om det lovforslag om sikring af røgfri miljøer og mærkning af tobaksvarer m.v., som den daværende indenrigsminister på grundlag af en folketingsbeslutning fremsatte i foråret 1987, og som, som de fleste vil erindre det, blev forkastet ved tredjebehandlingen.

Selv om vi således på ny skal i gang med debatten om rygning og ikkerygning, håber jeg, at debatten denne gang bliver knap så følelsesbetonet og behandlingen lidt mere konstruktiv. Jeg er i alle tilfælde for mit vedkommende indstillet på, at spørgsmålet om beskyttelse af ikkerygere eller passiv rygning skal ende med en løsning, der kan accepteres både af rygere og ikkerygere. Baggrunden for hele spørgsmålet om rygning og passiv rygning er jo dystert nok. Vi ved i dag, at aktiv rygning er særdeles sundhedsskadelig og medvirkende til talrige dødsfald både her i landet og over hele verden hvert år. Det er da også baggrunden for, at man internationalt såvel i WHO- som i EF-regi har taget spørgsmålet om konkrete kampagner og aktiviteter mod rygning på programmet. Danmark indgår også i dette arbejde, og regeringen har hele tiden været opmærksom på nødvendigheden af en indsats mod tobakkens skadelige virkninger. De sagkyndige er også opmærksomme på de sundhedsskadelige virkninger, der kan tilskrives den passive rygning, selv om der her er større uenighed blandt eksperterne. Men selv om det ikke i dag er endeligt klarlagt, i hvor høj grad passiv rygning skader helbredet, så har vi dog sagkundskabens ord for, at vi ved nok til at kunne handle. At der er behov for handling, siger debatten fra foråret os jo også noget om samt de mange henvendelser, jeg som sundhedsminister har fået om dette emne.

Jeg tror egentlig heller ikke, at der i denne sag er så stor uenighed om hensigten med disse forslag og om nødvendigheden af en indsats for at begrænse tobaksrygningens gener og sundhedsskadelige virkninger. Til gengæld må vi vel nok indrømme, at der stadig er en del uenighed om, hvordan vi skal nå målet. Det vidner alene de to forskellige lovforslag om.

At jeg også personlig er enig i nødvendigheden af handling på området, var bl.a. årsagen

[Sundhedsministeren]

til, at jeg selv i sin tid stemte for lovforslaget om sikring af røgfri miljøer, da vi havde det til behandling i foråret.

Som alle husker, blev indenrigsministerens lovforslag nedstemt, og det til trods for at det var i nøje overensstemmelse med, hvad Folketingets flertal havde pålagt regeringen gennem sin folketingsbeslutning om sikring af røgfri miljøer. Lovforslaget blev dog ændret, og det blev ikke mindst strammet undervejs, og det blev måske derfor forkastet af et flertal. Jeg skal imidlertid ikke her komme med udlægninger af, hvad det var, der afgjorde, at sagen fik dette udfald, men jeg er helt overbevist om, at det vigtigste er, at vi nu får gennemført regler om sikring af røgfri miljøer, der for alvor løser problemet for de mange, der generes af røgen.

Regeringen er fortsat af den opfattelse, at det væsentligste i denne sag er at begrænse tobaksrygningsgens gener og sundhedsskadelige virkninger. Hele forhistorien og forårets debat har bekræftet os i opfattelsen af, at dette bedst nås gennem aftaler, man er enige om, og ikke gennem en lovgivning om menneskers adfærd. Regeringen vil derfor tage en række initiativer på tobaksområdet, hvoraf aftaler om sikring af røgfri miljøer på offentlige arbejdspladser og institutioner bliver første punkt.

På det statslige område vil der inden for hvert ministerområde blive taget initiativer til sikring af røgfri miljøer efter generelle principper, som i vid udstrækning svarer til de regler, der var lagt op til i indenrigsministerens forslag.

På det kommunale område vil der blive gennemført forhandlinger med de kommunale parter om tilsvarende initiativer, ligesom jeg i samarbejde med arbejdsministeren vil søge at opfordre til fremme af lignende ordninger for det private arbejdsmarked. Også offentlige transportmidler vil blive søgt inddraget.

Desuden er der stadig behov for oplysning. I denne forbindelse vil jeg i nærmeste fremtid nedsætte Tobaksskaderådet, som jo netop har til opgave at styrke indsatsen for en begrænsning af tobaksrygningsgens gener og helbreds-skadelige virkninger for såvel aktive som passive rygere. Jeg håber, at dette råd vil komme med gode forslag til, hvordan vi skal oplyse med størst mulig effekt.

Der er også behov for, at Sundhedsstyrelsens tidlige henstillinger til sygehusene om at sikre

patienterne mod uønsket rygning bliver skærpet, så ingen mod sin vilje på vore sygehuse skal udsættes for rygning. Det er vist desværre stadig væk et problem flere steder.

Endelig vil jeg undersøge muligheden af, at vi genforhandler vores aftale med tobaksindustrien fra 1986 om mærkning af cigaretpakninger og om reduktion af de skadelige stoffer i cigaretter.

Nogle vil måske mene, at lovforslagene L 58 og L 63, som er til behandling i dag, gør sådanne aftaler om rygning overflødige. Jeg vil hellere sige det på denne måde: Når vi gennemfører sikring af røgfri miljøer gennem frivillige aftaler i overensstemmelse med de principper, vi alle er enige om, så opnår vi to ting i modsætning til, hvad vi kan opnå gennem lovregler. Dels får vi sikret røgfri miljøer, dels undgår vi at presse noget ned over myndigheder og ansatte, som de ikke selv har været med til at tilrettelægge. Endelig vil aftaler efter så enkle principper kunne gennemføres hurtigt og stort set uden omkostninger i modsætning til de foreliggende lovforslag, der hver især medfører offentlige udgifter.

Torben Lund (S):

Jeg tror, det er vigtigt at starte med at konstatere, at tobaksrygning er en vigtig del af dansk levevis. Jeg tror også, det er vigtigt at konstatere, at tobaksrygning nu engang er blevet en, skal vi sige naturlig omgangsform for mange mennesker, det er, sådan lidt højtideligt sagt, blevet en del af vores kultur, at der ryges af mange.

Derfor vil jeg godt advare imod, at vi bruger denne debat og de forslag, der ligger her, til at indtage nogle meget hellige standpunkter omkring tobaksrygning eller måske ligefrem begynder at skælde tobaksrygerne ud. Jeg tror ikke, det tjener noget som helst formål. Vi må konstatere, at tobaksrygning for en meget stor del af befolkningen er et naturligt led i hverdagen.

Det drejer sig altså ikke om at nedlægge forbud mod tobaksrygning, men det drejer sig om to andre ting, og to ting, som jeg gerne vil give tilslutning til.

For det første ved vi i dag, at tobaksrygning – det var sundhedsministeren også inde på – indebærer nogle sundhedsmæssige risici for rygeren. Derfor mener vi, det er rimeligt, og det er

[Torben Lund]

fuldstændig naturligt, at tobaksprodukter bliver forsynet med oplysning om de helbredsmæssige risici, der er forbundet med at ryge.

For det andet ved vi jo også i dag, at tobaksrøg ikke bare kan være generende, men også indebærer nogle sundhedsmæssige risici for personer, der befinder sig i det røgfyldte miljø uden selv at ryge.

Derfor synes jeg, der er god mening i, at vi gennem lovgivning sikrer røgfri miljøer på offentlige arbejdspladser, på hospitaler, dag- og døgninstitutioner, uddannelsesinstitutioner, ved møder i den offentlige forvaltning og i offentlige råd og nævn og i offentlige transportmidler, altså alle de steder, som er nævnt i de to lovforslag.

Jeg synes, det er rimeligt ud fra de hensyn, jeg her har nævnt, at tobaksrygning bliver henvist til særskilte lokaler og til særskilte områder, hvor det ikke kan genere andre mennesker.

Så vil jeg i øvrigt indholdsmæssigt om forslagene, og det er specielt det radikale forslag, sige, at jeg synes, det er godt, at man i det radikale forslag har valgt, om jeg så må sige, den milde udgave, sådan at det kan aftales, at der ryges, hvis de tilstedeværende er enige om, at der kan ryges. En anden ordning ville efter min mening virke grotesk og også være unødigt restriktiv.

Men som sagt vil jeg godt appellere til, at vi ikke gør debatten til et moralsk felttog imod rygerne, men holder os til disse to områder, som debatten om røgfri miljøer og mærkning af tobaksvarer bør dreje sig om.

Jeg kan altså give tilslutning til lovgivning på dette område efter de principper, som er indeholdt i de to lovforslag. Hvilken form man så endeligt skal vælge, synes jeg vi skal drøfte nærmere i Sundhedsudvalget. Umiddelbart ville jeg nok have mest sympati for det radikale forslag, hvor man direkte i lovgivningen beskriver, hvad der bør ske. Men selve formen kan vi i hvert fald drøfte i udvalget.

Der er dog én ting i det radikale forslag, som jeg godt vil tage op allerede her. Jeg tror, det er uhensigtsmæssigt og i øvrigt forkert, at man i tre af paragrafferne indleder med at nævne Folketinget og domstolene og så den offentlige forvaltning særskilt. Jeg tror, vi her må finde en anden formulering, sådan at Folketinget og domstolene ikke nævnes specielt.

Grethe Fenger Møller (KF):

Jeg kan være enig med hr. Torben Lund i, at debatten om rygere og ikkerygere har været meget følelsesbetonet. Hr. Torben Lund brugte vendingen, at vi ikke skulle gøre det til noget helligt. Det tror jeg også er rigtigt, og vi kunne også se på debatten i Folketinget sidste år, at følelserne var ret meget i kog. Jeg mener, vi skal se fornuftigt på det.

Selvfølgelig er det rigtigt, som det bliver sagt, at der er nogle mennesker, for hvem det er en del af deres kultur, at de ryger, men så vil jeg sige, at kulturholdninger ændres også. Jeg synes, der er sket en fantastisk udvikling på dette område inden for de sidste 10 år. Jeg tror, vi alle har oplevet, at når vi befinder os i offentlige transportmidler eller ind imellem skal ud at flyve, så er det faktisk sværere at få en ikkerygerplads i dag, end det er at få en rygerplads, og hvis man er lige ved at komme for sent til sit charterfly, så kommer man desværre til at sidde på rygerpladserne. Det viser jo noget om de ændrede holdninger i befolkningen.

Det, jeg lægger afgørende vægt på, er nogle af de samme elementer, som hr. Torben Lund trak frem. Bl.a. ved vi, at der er en enorm sundhedsrisiko forbundet med direkte rygning. Vi ved, at mange tilfælde af cancer skyldes rygning. Dertil kan man sige, at det er så én ting, og det bør være det enkelte menneskes eget ansvar, hvordan man vil bruge sit liv.

Men det er også rigtigt, at der er virkninger med hensyn til passiv rygning, og de virkninger kan jo være både direkte og indirekte. Direkte på den måde, at der er en del forskere, som siger, at folk kan blive syge af passiv rygning. Og så er der nogle, som bliver mindre syge, altså får allergi og røde øjne og ikke kan tåle det eller bliver utilpas af det. Her mener jeg der i høj grad er behov for, at man tager nogle initiativer, som gør, at rygerne og ikkerygerne kan leve sammen.

Nu er det vel nok sådan, at det i en årrække har været sværest for ikkerygerne at leve med rygerne, men jeg mener også, at det er væsentligt, at man finder en ordening. Det er jo også lykkedes mange steder. Vi har nu fået ryger- og ikkerygerkupeer, og hvis man har rejst i andre lande, f.eks. Amerika, oplever man i lufthavne, hvis man venter, at der er et rygerområde og et ikkerygerområde, og det samme gælder i museer, således at der er plads til alle.

[Grethe Fenger Møller]

Jeg mener, det er væsentligt, at vi får en drøftelse af disse ting, og at vi også tager det seriøst og ikke på grundlag af en følelsesmæssig vurdering. Vi må simpelt hen være klar over, at det er væsentligt at sikre, at der både er plads til rygerne og ikkerygerne. Lovgivning har vi jo aldrig været så meget for, men så må man på en eller anden måde – og det gælder også i forhold til arbejdsmarkedets parter, hvis man kan komme igennem med det – få dem til at indgå aftaler om, hvordan man kan indrette sig. Det tror jeg er meget væsentligt.

Jeg håber så, at det udvalgsarbejde, vi skal have om de to lovforslag, kan resultere i, at vi kan nå frem til noget, som ikke virker så følelsesladet eller skaber så store vanskeligheder som den debat, vi havde i foråret i Folketinget, men at vi kan nå nogle konkrete resultater, således at det ender med, at både ikkerygerne og rygerne finder, at det faktisk er meget rimeligt. På nogle områder kan vi sige, at vi allerede i dag er nået ret langt ad frivillighedens vej, men hvis vi fra Folketingets side kan gøre vores til, at vi kan komme videre på den måde, synes jeg, det vil være et godt initiativ.

Elsebeth Kock-Petersen (V):

Der er her tale om et emne, der virkelig kan optage os alle sammen og vel egentlig også på tværs af partiskel, men jeg går dog ud fra, at vi kan være enige om, at folk selv må bestemme over deres egen levevis. Det er i virkeligheden ikke det, vi diskuterer her. Om folk vil ryge, må de selv om; vi kan informere og oplyse for at påvirke til sundhed. Det kan vi, når vi taler om rygning, det kan vi med hensyn til kost og motion osv.

Det, der er emnet her, er den passive rygning, det vil sige, at folk bliver udsat for rygning, havde jeg nær sagt, uden at ville det, fordi vi andre ryger. Det er nok svært meget videnskabeligt at sætte konkrete tal på, hvordan virkningen er, men at det kan være en stor belastning, helt klart f.eks. for folk med astma, er der jo ikke nogen tvivl om, og at andres rygning i det hele taget i det mindste kan være meget generende, det er der jo heller ikke nogen tvivl om. Det kan såmænd også være generende for rygere at være i meget røgfylde lokaler.

Vi må jo erkende – det må rygerne jo – at vi ikke altid er så gode til at tage hensyn, og mon ikke også ikkerygerne må erkende, at de en gang imellem kan være lidt frelste i deres kritik.

Jeg er således enig med dem, der indtil nu har sagt, at der vist skal findes en balance i denne sag. I Venstre mener vi blot ikke, at problemets løsning skal findes gennem lovgivning, dels fordi vi ikke skal lovgive om alting i dette hus, dels fordi det ikke vil være muligt, synes vi, at lave nogle brugbare regler. Hvis man laver nogle regler, der i praksis kan komme til at virke latterlige, tror jeg også, at man gør selve sagen en bjørnetjeneste. Derfor synes vi, det er bedre, som regeringen også lægger op til, at man skubber på, at der på folks arbejdspladser bliver etableret aftaler om røgfri miljøer. Man får nu engang bedre forståelse for et problems løsning, når de implicerede parter bliver inddraget, en opfattelse, jeg ellers også troede SF og De Radikale havde.

Langt de fleste i Venstres folketingsgruppe kan altså ikke støtte lovgivning på området. Vi mener derimod i overensstemmelse med det, sundhedsministeren også var inde på, at man gennem oplysning og frivillige aftaler skal have skabt nogle bedre vilkår også for ikkerygerne.

Agerschou (SF):

Da mit partis ordfører, fru Birthe Hansen, ikke kan være til stede, skal jeg på hendes vegne sige følgende.

Baggrunden for de to lovforslag er det beslutningsforslag, som blev fremsat af De Radikale den 28. maj 1986, der opfordrer regeringen til bl.a. at tage initiativer til sikring af røgfri miljøer. Den 14. januar 1987 fremsatte indenrigsministeren derfor et lovforslag. Efter en del kaos blev dette lovforslag med diverse ændringer forkastet ved tredje behandling den 4. juni 1987.

Der var rimeligvis mange grunde til, at lovforslaget blev forkastet. Med i billedet hører vel en meget følsom og meget lidt konstruktiv debat i Folketinget om henholdsvis rygerne og ikkerygerne måde at opføre sig på.

Men efter SF's opfattelse efterlod Folketinget sig et omfattende uløst problem, nemlig at ikkerygere i vidt omfang ikke kan blive fri for passiv rygning og de gener, der følger deraf. Vi tror, at der i Folketinget enten er enighed eller i hvert tilfælde et meget stort flertal for at gøre et eller andet ved problemet. Spørgsmålet er mere: hvordan?

SF har derfor udarbejdet et forslag, der medtager de oprindelige principper i folketingsbe-

[Agerschou]

slutningen, men forsøger at finde praktiske og decentrale løsninger på gennemførelsen af dem.

Udgangspunktet er, at personer, der generes af tobaksrygning, skal have ret til at være fri for passiv rygning. Vi mener selv, at vores forslag er udformet på en måde, så der skulle være et flertal i Folketinget, der vil gøre noget ved problemet.

Der foreligger altså to lovforslag, og sundhedsministeren har nu fremsat et tredje bud på, hvordan vi gør noget ved det, nemlig en aftale med statslige og kommunale institutioner. Det forsøg har vi såmænd ikke noget imod at sundhedsministeren gør, vi vil kun have en diskussion i Sundhedsudvalget om indholdet af de aftaler, sundhedsministeren vil forsøge at gennemføre. Men vi vil godt med det samme tilkendegive, at hvis dette forsøg ikke lykkes, så er vi parat til en eller anden form for lovgivning.

Kirsten Lee (RV):

Lovforslaget om sikring af røgfri miljøer er miljøpolitik i bredeste forstand. Enhver trussel mod miljøet er i sidste instans en trussel mod den menneskelige sundhed. Alle taler om forebyggelse, også regeringen; nu er det på tide, at der gøres noget effektivt. Hensigtserklæringer rækker ikke, det er der ikke nogen der bliver sundere af, og det er jeg glad for at Socialdemokratiets ordførere også har forståelse for.

Om oplysningens virkning kan man forvisse sig, når man under de store debatter her i salen kigger ud til højre, hvor rygerne står; det er ikke uoplyste mennesker, der står derude.

Tobak er sundhedsfarligt. Tusinder dør hvert år her i landet som følge af tobakkens skadevirkninger. Bedst kendt blandt de sygdomme, som tobak forvolder, er kræftsygdommene. Det drejer sig om kræft i mundhulen, i lungerne og i blæren især. Dertil er tobak medvirkende til udvikling af åreforkalkning og kroniske lungesygdomme.

Passiv rygning er også farlig. Mere end 100 mennesker dør hvert år af lungekræft som følge af passiv rygning. Det ufødte barn påtvinges hyppigt rollen som passiv ryger. Prisen er en lavere fødselsvægt. I sundhedsmæssig sammenhæng er det blandt børn med lav fødselsvægt, at den største rekruttering til handicapgrupperne foregår. Der er desuden beskrevet øget aborthyppighed som følge af moderens tobaksrygning.

Passivt rygende spædbørn, der lever i hjem, hvor forældrene ryger, har større tilbøjelighed til at få luftvejsinfektioner, har altså større sygelighed end småbørn i ikkerygerhjem.

For passivrygerne er der dertil de umiddelbare gener i form af irritation af slimhinderne i øjne, næse og svælg, og det er ubehageligt.

De sundhedsøkonomiske omkostninger ved befolkningens tobaksforbrug er massive. Det er vort ansvar som politikere at sørge for, at vi får gennemført langsigtede foranstaltninger med det mål at nedsætte dødeligheden og sygeligheden som følge af vort tobaksforbrug, og den bedste forebyggelse er at nedsætte befolkningens totale forbrug.

Vedtagelsen af Det Radikale Venstres forslag om røgfri miljøer kan være medvirkende til, at vi som nation er med til at leve op til WHO's sundhedsmæssige mål, nemlig at nedsætte dødeligheden af kræftsygdomme væsentligt inden år 2000, og det er på tide, vi kommer i gang.

Det forslag til sikring af røgfri miljøer, som SF her har fremsat, må vel betragtes som aflad bl.a. af hr. Leif Hermann, som stemte imod Det Radikale Venstres forslag i foråret, og vi er da glade for, at SF ser nødvendigheden af aflad.

SF's forslag finder vi bureaukratisk. Hvorfor i alverden skal vi belaste vore udmærkede embedslæger med flere administrative opgaver, med at rende rundt og registrere, hvordan forskellige lokaler i et amt indretter sig med henblik på rygning?

Vi mener ikke, vi skal have alle mulige arbejdspladser til at ofre penge, tid og energi på at ændre indretninger. Vort eget forslag er enklere. Vi kan ikke se, SF's forslag er mere praktisk og mere decentralt. Det er blot mere bureaukratisk, og vi kan ikke anbefale det.

Dagmar Mørk Jensen (RV):

Det Radikale Venstre har igen fremsat lovforslag om sikring af røgfri miljøer og mærkning af tobaksvarer.

De, der var med i sidste samling, vil vide, at Det Radikale Venstre ønskede et stærkere forslag end det, der nu er fremsat, men vi mener, at sagen er så alvorlig, at vi må tage ethvert skridt, der går i den rigtige retning, og det er baggrunden for den nuværende formulering af § 2, stk. 2, og § 3. Sagen er jo, at det ikke blot er dem, der selv er parat til at løbe en risiko med tobaksryg-

[Dagmar Mørk Jensen]

ning, der rammes. Det går i høj grad også ud over omgivelserne.

Man kan godt undre sig en smule over den måde, folk prioriterer på. En sygdom som AIDS tager man nu – og det er da med fuld rette – meget alvorligt, men tobaksfaren lader man som om ikke er reel. Det kunne så være, hvad det er, hvis det kun var sig selv, man udsatte for fare, men forskerne er overbevist om, at der hvert år dør ca. 100 danskere som følge af passiv rygning, altså af lungecancer, og dertil har det indflydelse på andre kræftformer, på hjertekarsygdomme, på luftvejssygdomme osv.

Dertil kommer, at et stort antal undersøgelser i årene fra 1983 til 1986 har vist en sammenhæng mellem børns sygdomme, specielt hvad angår luftvejssygdomme. Det er også slået fast – hvad man i øvrigt har vidst altid – at der var forbindelse mellem lav fødselsvægt og forældrenes rygevaner, men der er også påvist en sammenhæng mellem børnenes fødselsvægt og moderens passive rygning.

Alle, der arbejder med spørgsmål omkring passiv rygning, ved, at henstillinger normalt ikke hjælper nok. Vi har vel alle sammen prøvet at være høflige og tillade folk at ryge på steder, der egentlig var beregnet for ikkerygere, og er alle blevet alvorligt skuffede over det misbrug, det så endte i. Følgen er, at vi, der måske er blevet lidt mere hårdhuede i den retning, gør de andre, mere forsagte en kæmpetjeneste ved at forlange fristederne respekteret.

Helt grelt forekommer det mig at være, at det tilsyneladende har været umuligt at få opdelingen på sygehusene overholdt. Hvis der her er praktiske vanskeligheder – og det kan der meget vel være – så må det være rygerne, der skal tage ulemperne ved det, og ikke ikkerygerne.

Til slut skal jeg slå fast, at Det Radikale Venstre ikke finder, at de hidtidige frivillige aftaler omkring mærkning og annoncering har virket tilfredsstillende.

Med hensyn til bestemmelser for transportmidlerne formoder vi, at det i praksis kun får betydning for luftfartens vedkommende; de andre steder er det vel stort set på plads, og med de afstande og de flyvetider, vi har her i landet, mener vi, at det problem må være til at leve med.

Vi håber derfor, at man i udvalget kan samle et flertal om en løsning, som kan være tilfredsstillende også for ikkerygere.

Bente Juncker (CD):

Da Centrum-Demokraternes ordfører på dette område er syg, skal jeg sige følgende.

På Centrum-Demokraternes vegne skal jeg ikke føje meget til, hvad der allerede er sagt fra de øvrige regeringspartiers side i dag, eller til, hvad vi selv sagde, sidst disse ting blev behandlet her i Tinget.

Det er frivilligheden, der for CD er det grundlæggende. Frivilligheden og ansvarligheden får hver enkelt til at vise hensyn i rygesammenhæng. Vi mener fortsat, det er uheldigt at bruge lovgivning som middel og derved svække vores almindelige opfattelse af pligt til at tage hensyn til andre.

Mere oplysning, efterhånden som nye og mere pålidelige resultater kommer frem, er den vej, vi skal gå. Dog er der et par enkelte i vores gruppe, der under udvalgsarbejdet ønsker at få oplyst, om passiv rygning er skadelig. Såfremt det kan påvises videnskabeligt, er der nogle af disse, der ønsker at stemme for lovforslagene, men ellers skal jeg på den øvrige gruppes vegne afvise dem.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Mødet genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet udsat kl. 11.47

Mødet genoptaget kl. 13.00

Forhandlingen genoptoges.

Forhandling

Pia Dahl (FP):

Det er vanskeligt for Fremskridtspartiet at tage de foreliggende forslag alvorligt. Når man betænker landets og befolkningens virkelig påtrængende problemer, virker det noget barokt, at De Radikale og SF går og pusler med sager af denne karakter. Tinget burde faktisk have andet og vigtigere at tage sig til og lovgive om. Det er i forvejen næsten umuligt at leve i dette land uden uforvarende at komme til at overtræde én eller flere love eller bestemmelser daglig.

Der er efter vores mening noget Big Brother-skræmmende ved denne form for adfærdsforbud; de er psykisk belastende for den enkelte og dertil også lidet motiverende.

[Pia Dahl]

I Fremskridtspartiet mener vi, at folk sagtens selv kan finde ud af disse ting på frivillig basis. At lovgive i denne forbindelse er efter vores mening helt ud i de blå tåger og tyder på en fanatisme, som overhovedet ikke hører hjemme i politik og dybest set er et anslag mod en befolkningsgruppe på præmisser, som kunne minde om en hetz.

I øvrigt kunne forslagene, hvis jeg skal se et eller andet positivt i dem, i det mindste bruges som et fint turistfremstød for Grønland og Færøerne, som disse lovforslag jo ikke dækker.

Vi foreslår, at Tinget forkaster disse forslag og haster videre med løsningen af de utallige presserende opgaver, der er nødvendige for at sikre Danmarks økonomiske uafhængighed og Danmarks historiske fremtid.

(Kort bemærkning).

Jimmy Stahr (S):

Jeg synes, det er fantastisk flot af fru Pia Dahl at stå og sige sådan noget sludder heroppefra. Hvad i alverden er vigtigere at tage fat på end noget, som er årsag til, at omkring 5.000 mennesker dør om året? Bortset lige fra færdselslove ved jeg egentlig ikke, hvad Folketinget skulle beskæftige sig med, som er mere vigtigt end denne sag. Det er spørgsmålet om en masse børn og unge, der vokser op og måske bliver skadet allerede fra starten, det er spørgsmålet om en masse børn og unge, der oplever voksne mennesker, som opfører sig fuldstændig tåbeligt. Og så står fru Pia Dahl og siger, at dette her ikke er et vigtigt spørgsmål. Jo, sandelig er det et vigtigt spørgsmål. Det er måske et af de aller-vigtigste.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Fru Pia Dahl sagde, at de to forslag var præget af fanatisme. Jeg vil bede fru Pia Dahl om at fortælle, hvor SFs forslag er præget af fanatisme.

Fru Pia Dahl sagde også, at det var et anslag mod en bestemt befolkningsgruppe. Jeg vil gerne bede fru Pia Dahl om at fortælle mig, hvilken befolkningsgruppe SFs forslag er et anslag imod.

(Kort bemærkning).

Berlau (FK):

Jeg kan ikke rigtig klare hr. Jimmy Stahrs opblæsthed i denne diskussion. I går sad vi og diskuterede, om der skulle bevilges flere penge til hospitaler, og Socialdemokratiet sagde: Det kan vi ikke. Alle ved, at konsekvensen af, at man ikke bevilger penge til hospitalssektoren, betyder, at folk dør. Der blev sagt, at vi måtte vente på at se rapporter – vi skulle vente og vente – og alt imens vi venter, kradsrer folk af ude på hospitalerne. Men i dag, da der pludselig er pop i sagen, svinger man fuldstændig over og kaster sig ud i at fortælle, at dette her simpelt hen er det mest påtrængende problem, landet har.

Lad os se den konsekvens blive reel, når det drejer sig om at skaffe penge til at løse de helt store problemer og ikke disse forslag.

Men jeg skal i øvrigt kommentere dem senere, når jeg får ordet som ordfører.

(Kort bemærkning).

Pia Dahl (FP):

Hvis hr. Jimmy Stahr havde hørt efter, hvad jeg sagde, ville han have lagt mærke til, at jeg overhovedet ikke har bagatelliseret, at rygning kan være farligt for dem, der ryger, men det mener jeg helt bestemt må være deres egen sag. Det er også farligt at køre bil, for man kan risikere at komme til skade.

Til hr. Agerschou vil jeg gerne sige, at vi i Fremskridtspartiet går ind for den personlige frihed, og jeg har sagt, at vi ikke mener, det er nødvendigt at lovgive i denne sammenhæng.

(Kort bemærkning).

Jimmy Stahr (S):

I denne her sag taler vi i virkeligheden overhovedet ikke om rygerne; vi taler om ikkerygerne og deres muligheder for at overleve. Hvad rygerne gør og ikke gør, er faktisk ikke spørgsmålet i dag. Der står intet i lovforslagene om, at de ikke må ryge lige så tosset, de vil, de kan ryge alt, hvad de vil; de må bare ikke svine luften til for dem, der ikke ryger, og det er det, der er spørgsmålet. Derfor kan vi overhovedet ikke blive uenige om, at rygerne selvfølgelig må ryge lige så meget, de vil.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Det er ret kompliceret at diskutere med fru

[Agerschou]

Pia Dahl, for når man spørger om ét, får man svar på noget helt andet.

Jeg spurgte i al stilfærdighed, hvor fru Pia Dahl fandt fanatisme i SFs forslag, og hvor i SFs forslag der var anslag mod en bestemt befolkningsgruppe.

De to spørgsmål vil jeg gerne have svar på. I stedet giver fru Pia Dahl sig til at sige noget om den personlige frihed; det var ikke det, jeg bad om. Må jeg ikke få svar på de to spørgsmål?

(Kort bemærkning).

Kirsten Lee (RV):

Fru Pia Dahl har nogle særprægede frihedsbegreber. Hvad er det for ét frihedsbegreb, der siger, at man gerne må slå sig selv ihjel med cigaretter eller alt muligt andet, men i det øjeblik, man skal have dagpenge eller skal have hospitalsydelser, som fru Pia Dahl jo ligesom vi andre gerne vil have fortsat skal være gratis, eller skal have sygemeldinger, eller føder syge børn osv., får man samfundets ydelser. Hvad er det for en frihed? Det er en frihed under ansvar, for det er ikke privat, man skal nemlig hen og have noget af samfundet en dag, og det er et samfund med begrænsede ressourcer, som vi tit og ofte hører Fremskridtspartiet tale om.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Selv om jeg er enig med fru Pia Dahl i, at vi har væsentligere ting at beskæftige os med, har jeg bedt om ordet uden for ordførerrækken, og derefter kommer jeg tilbage til det, jeg i øvrigt vil sige.

Hr. Agerschou kunne ikke forstå vores påstand om fanatisme. Jamen det er fanatisk, når man hetzer, og når man i fanatisk iver efter at gøre alting så godt vil forbyde for en masse andre. Men det ligger jo fint i tråd med den linie, de røde partier følger, nemlig forbud, forbud og forbud. Det kan man vel godt kalde fanatisme.

Det var fru Pia Dahl, der startede, men jeg kan ikke forstå, at fru Kirsten Lee kan stå heroppe og tale om frihed og i samme åndedrag gå ind for det forbud, der foreslås.

Jamen det kan ikke nytte noget, man ryster på hovedet, vi er ikke en flok analfabeter, vi er faktisk et meget veloplyst land, og der er vel ikke et eneste menneske i Kongeriget Danmark,

der ikke ved, at det er farligt at ryge. Vi holder ellers på vore frihedsbegreber: du skal have lov til, osv. Som jeg har sagt før: Er det bedre at æde sig ihjel end at ryge sig ihjel? Ellers kunne vi forbyde alt muligt, og det, vi arbejder imod, er, at man begynder den forbudslinie, at noget er forbudt, for nu vil man hjælpe. Det er helt fantastisk, at Det Radikale Venstre kan have en enig gruppe.

Jeg ved ikke, hvorfor hr. Jimmy Stahr svang sig op på de helt store højder lige før; det kunne han såmænd godt have sparet sig, for der var da 13 fornuftige socialdemokrater i maj sidste år, og vi håber, der bliver flere næste gang. Vi håber i hvert fald ikke, man dikterer gruppedisciplin i sådan et spørgsmål.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Vi nærmer os meget hurtigt afslutningen af de korte bemærkninger i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

En af de ting, der gør det meget svært at diskutere med Fremskridtspartiet, er, at de sjældent læser de forslag, som bliver debatteret i Folketinget. Jeg kan høre, at hr. Poulsgaard heller ikke har læst de to forslag. Han taler om forbud. Jamen hvad er det for forbud? I ingen af de to forslag taler man om et forbud mod at ryge. Det, man på forskellig måde forsøger at sikre sig, er, at ikkerygere kan være fri for røg, og det er da fuldstændig legitimt.

I øvrigt håber jeg, at fru Pia Dahl får en sidste kort bemærkning til at forsøge på at besvare de spørgsmål, jeg to gange har stillet.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Fru Pia Dahl for en kort bemærkning og derefter hr. Kristian R. Kristensen.

(Kort bemærkning).

Pia Dahl (FP):

Jeg vil gerne sige både til hr. Agerschou og til hr. Jimmy Stahr og til fru Kirsten Lee, at jeg savner videnskabeligt belæg for de store skader, passive rygere er udsat for, og jeg savner i øvrigt også belæg for påstanden om, at gravide kvinder, som ryger, får mindre børn, osv.

Hr. Poulsgaard har vist besvaret det med fanatisme. Det, jeg mener, og som jeg også har

[Pia Dahl]

sagt, er, at vi skal passe på, at vi ikke går over gevind. Det ender vel med, at der i 1990-91, hvor loven eventuelt skal revideres, bliver indført forbud mod salg af tobaksvarer i det hele taget; det stemmer ikke helt overens med den EF-politik, man har nu, hvor man har bevilget penge til tobaksdyrkere.

Kristian R. Kristensen (KRF):

Fra Kristeligt Folkeparti vil vi gerne sige tak til sundhedsministeren for den redegørelse om lovforslagene nr. L 58 og L 63, som er fremsat af henholdsvis SF og Det Radikale Venstre, om sikring af røgfri miljøer og om mærkning af tobaksvarer.

Vi vil også gerne sige tak for de generelle principper, som sundhedsministeren har udarbejdet, for sikring af røgfri miljøer i stat og kommuner.

I Kristeligt Folkeparti vil vi gerne tilsige vores medvirken til at gennemføre nogle retningslinjer for et sundere miljø både på arbejdspladserne og på offentlige steder. Tobak har noget tilfælles med f.eks. alkohol. Det er et nydelsesmiddel, men det har også tilbøjelighed til at blive et afhængighedsmiddel, hvilket kan være til skade for brugeren. Men det har også en tredje tilbøjelighed, nemlig at det kan genere andre og påføre dem gener, som følger af det, vi kalder passiv rygning.

Derfor må vi fra Kristeligt Folkeparti pege på nødvendigheden af, at hver enkelt ryger må være ansvarlig for sin handle måde over for sig selv og være sig sit ansvar bevidst over for sine medmennesker – de medmennesker, man normalt er sammen med.

Det er meget positivt, at sundhedsministeren har skitseret nogle retningslinjer for etablering af røgfri miljøer på en måde, hvor man involverer både ledelse og medarbejdere i beslutningen. Det er en god og meningsfyldt opgave for de stedlige samarbejdsudvalg, som vi må opfordre til at tage sagen op på et sagligt grundlag til gavn for både rygere og ikkerygere og på både offentlige og private arbejdspladser.

Passiv rygning er en påvirkning ikke bare gennem røg fra rygere, men også – og måske i endnu højere grad – gennem den forurening, vi oplever fra vores biludstødning og fra virksomheders røg og støv, så mennesker er udsat for påvirkning fra flere sider. Disse forhold må der også tages fat på, for at vi kan få et rent miljø i samfundet Danmark.

Det vil også være positivt, om der kan komme en aftale i stand med tobaksfabrikanterne og -grossererne om en brugeroplysning og en varedeklaration, hvoraf det fremgår, hvor meget nikotin og eventuelt andre skadelige stoffer varerne indeholder.

Kristeligt Folkeparti vil være med til ethvert positivt initiativ til fremme af sundheden og ansvarligheden i den danske befolkning.

Berlau (FK):

Som sædvanlig, når vi skal diskutere sager af stor betydning for landet, dvs. forslag som dette her og forslag om udgifter på op til 100 mia. kr., er der formodentlig flere til stede i tilhørerlojerne og blandt embedsmændene, end der er folketingsmedlemmer, der interesserer sig for sagen.

Jeg har egentlig tænkt mig af hensyn til forslagsstillerne lige at starte med at skrive over for dem. Jeg har syndet. Jeg har været ryger, og det har jeg været i mange år. Jeg har stort set ikke bevæget mig ret mange steder uden 20 Cecil et eller andet sted i nærheden, og det gør selvfølgelig, at man egentlig er inhabil i en diskussion som denne her, men da vi i vores gruppe var 2 rygere og 2 ikkerygere, trak vi nærmest lod om det, og jeg tabte den lodtrækning og er blevet sat til at gøre nogle bemærkninger om dette her.

Vi er faktisk positive over for lovforslagene, skulle jeg sige. På den anden side set synes vi heller ikke, de skal slippe igennem uden at få et par enkelte små bemærkninger med på vejen, fordi det er anden gang i løbet af denne uge, at vi beskæftiger os med ting herinde i Folketinget, som ikke vil få den store virkning ude i befolkningen og sikkert heller ikke vil få den store funktionsdygtighed. Men man kan godt kombinere de to lovforslag, og derved opstår der måske en helt anden situation, som ingen blandt forslagsstillerne har været opmærksom på. Det, jeg tænker på, er det forslag, som blev vedtaget forleden dag om, at der ikke må være knive på restauranter længere. Da det jo indebærer, at menukortene de fleste steder vil komme til at bestå af sagesuppe og lign., må man se i øjnene, at det nok også er ganske få mennesker, der efter at have indtaget sagesuppe med kanel gider beskæftige sig med at ryge, og dermed kan forslagene jo godt få en virkning på længere sigt.

[Berlau]

Der er nogle problemer med at gennemføre sådanne love, som forbyder befolkningen – dem, der bor uden for dette hus – at foretage forskellige aktiviteter, især hvis det er noget, som den ellers har moret sig med igennem et langt stykke tid, for det bringer nok befolkningen i en vis irritation. Vi har det nok sådan alle sammen – sådan havde jeg det i hvert fald forleden dag, da jeg fik en seddel fra Præsidiets om, at nu måtte man ikke ryge her og nu måtte man ikke ryge dér. Det var en besked om, at nu skulle man gøre sådan og nu skulle man gøre sådan. At give beskeder til folk på den facon er noget, man bør holde op med omkring børnehavestadiet.

Forslagene, som de foreligger – og det gælder egentlig dem begge – er typisk fabrikeret af folk, som beskæftiger sig meget med politik, og som arbejder i dette hus. Begge forslag tager nemlig udgangspunkt i, at man ikke skal ryge ved møder, men det er altså ikke hele befolkningen, der går til møder. Der er faktisk en stor del af dem, som vi skriver skatter ud for herinde, som beskæftiger sig med noget andet end at holde møder.

Derfor bør man, hvis man skal lave et forslag, som skal have den ringeste virkning i den retning, som man ønsker, og som vi jo kan tilslutte os, udforme forslaget på en helt anden facon i stedet for f.eks. at nævne Folketinget og domstolene særskilt og de øvrige offentlige institutioner på en anden facon; det fører ikke til noget godt.

Forslagene er efter vores bedste opfattelse uforståelige; de er dårlige, for ikke at sige elendige. På den anden side må man se i øjnene, at der har været udvist en hel del fantasifuldhed. Vi har noteret os, at lovforslagene ikke gælder for gangarealer og toiletter. Det betyder jo, at vi i fremtiden kan få et sammenrend på toiletterne af folk, der ryger, og måske vil vi kunne få en anden form for korridorpolitik end den, der har været ført i en årrække herinde.

Vi har noteret os, at Folketingsgrupperne i en vis udstrækning er blevet stillet frit i denne diskussion. Det kan man have en vis sympati for. På den anden side set: Med de forskellige fraktioner, jeg, i den korte tid jeg har været herinde i Folketinget, har opdaget eksisterer, har det givet mig anledning til en vis bekymring, hvis man ud fra nogle forskellige interesser begynder at stille folketingsmedlemmerne frit. Jeg så

i en avis forleden dag, at vi har en klipfiskeklub herinde i Folketinget, og blev egentlig en smule forundret, for jeg kom til at tænke på, hvad der vil ske, hvis »klipfiskene« bliver et større antal herinde. Vil de begynde på tværs af partigrupperne at beskæftige sig med deres habitus? Hvis der også er en vegetargruppe, kan vi få interessante ordvekslinger her fra talerstolen.

Hvis der skal være nogen som helst realitet i disse forslag, altså hvis man ønsker at begrænse rygning, gør man det ikke med elendigt formulerede forslag som disse her. Så mangler man det væsentligste element i det, nemlig at forbyde brugen af reklamer, for det er jo igennem reklame, at børn og unge i dag påvirkes, således at muligheden for og ønsket om at komme til at ryge eksisterer. Vi ved, at der f.eks. blandt børn af forældre, der ryger, er en dalende tendens til, at de starter med at ryge. Det vil sige, at der er en fornuftig udvikling i samfundet på dette felt.

Hvis man vil gøre noget ved det, skal man gøre det på en ordentlig og rigtig måde; så må man gribe fat ved ondets rod og forbyde, at der bliver annonceret på en måde, der påvirker befolkningen til at begynde at ryge. Jeg mener altså ikke, at de to forslag, som foreligger her, vil kunne bidrage ret meget i den retning.

Jeg skal slutte af med at sige, at vi er positive over for forslagene.

Poulsgaard (FP):

Ministeren startede debatten med at sige, at hun håbede, vi ville undgå at få en følelsesladet debat. Jamen er det et formål i sig selv at undgå en følelsesladet debat? Når man træder frihed under fode – ministeren må have mig undskyldt – er der nogle følelser, der bliver vakt. Her bliver frihed trådt under fode på den groveste måde. Nu har jeg siddet og lyttet til det meste af debatten her, og man kan frygte, hvis man virkelig opretholder partidisciplin, at der er et flertal, og så må vi ikke tale om følelser. Så er der et flertal herinde, der bestemmer.

Jeg vil gerne følge det op, som ordføreren for Fælles Kurs sagde. Jeg forstår heller ikke, at Præsidiets kan tillade sig lige pludselig at sætte forbudsskilte op og fjerne askebægre. Vi får en seddel som nogle andre uartige skoledrenge om, at vi ikke må ryge de og de steder. Og i går fik vi at vide, at fru Aase Olesen har dikteret, at der ikke må ryges i Nordisk Råd mere. Det er fantastisk, at et enkelt medlem, når man ellers

[Poulsgaard]

taler om demokrati og om samarbejdsudvalg, kan få sådan noget ført igennem. Vi skulle være i demokratiets højborg her, men de røde partier går altid ind for forbud. De har jo ellers fremsat utallige lovforslag om, at der skal være alle mulige høringer, klubber, der skal tages med på råd, samarbejdsudvalg, og hvad ved jeg. Hvad har man gjort i Folketinget? Uden at spørge én eneste ansat har man sagt: I må ikke ryge de og de steder. Hvis ikke det er fanatisme, ved jeg ikke, hvad det er. Vort partis ordfører, fru Pia Dahl, har jo ret. Der er ikke én af de lægeeksperter, jeg har snakket med, der kan sige, at passiv rygning er skadelig. Man kan sagtens få en forsker til at skrive, at det kræver 1.000 liv, men man kan få en anden forsker til at skrive det modsatte. Der er ingen beviser, men man slynger om sig med påstande. Den læge, der har sagt det til mig, hedder Winther, og han er i øjeblikket medlem af det høje Ting, og jeg tror i hvert fald lige så meget på hr. Winther, som jeg tror på hr. Jimmy Stahr.

Der er en glædelig udvikling på vej. Vi kan se, at de unge ryger mindre og mindre, men vi ser desværre også, at pigerne tager mange af drengenes unoder op: I nogle klasser ryger dobbelt så mange piger som drenge. Det er beklageligt.

Jeg vil meget gerne være med til en folkeoplysning, hvor vi fortæller folk, at det er farligt at ryge – det ved de alle sammen – men det pjat her og det diktat dér har vi ikke brug for. Vi er nok flest ikkerygere i Fremskridtspartiets folketingsgruppe – jeg er selv ikkeryger – men kan det være rimeligt, at et flertal herinde kan sige: Der må ikke ryges i Fremskridtspartiets gruppeværelse og i Fremskridtspartiets sekretariat? Nej, det skal Fremskridtspartiet nok selv bestemme, og så kan Præsidiumet udsende lige så mange forordninger, som det vil; vi har ikke engang plads i dette præsidium. At et præsidium kan tillade sig den slags ting, uden at man spørger de folk, der arbejder i huset, kalder jeg simpelt hen en hån mod al anstændighed.

Selvfølgerlig kan jeg godt forstå, at de, der vil have forbud og tror, at man simpelt hen kan regulere livet ved love og forbud, bliver ved med at køre frem, men jeg håber, at der i Socialdemokratiet stadig væk er så mange tilhængere af den personlige frihed – jeg sagde 13, men jeg er blevet korrigeret: der var 16 sidste gang. Hvis de 16 stadig væk er på plads, falder disse to for-

slag, og de fortjener at falde. Vi er fornuftige folk, vi er voksne folk, vi kan tale os til rette om tingene.

Jeg havde 16 gæster forleden, og der var ikke én, der røg. Men hvis nu der havde været 15, der røg, og én, der ikke røg, kunne dette her jo føre til, at denne ene kunne diktere, at der ikke måtte ryges. Det er i hvert fald det, man skal kunne på arbejdspladser og andre steder; dette her har intet med mindretalsbeskyttelse at gøre; det er mindretalsdiktatur, når ét eneste menneske kan beslutte, hvordan det skal være; det kan ikke være i et demokratis interesse. Så kan ministeren håbe på, at hun undgår følelsesladede udbrud – her har hun fået et. Jeg siger til Lykke til fru Aase Olesen, hvis hun kommer igen med dette her, men så må jeg tilføje, at det var en dårlig dag for friheden i Danmark.

(Kort bemærkning).

Kirsten Lee (RV):

Hvis hr. Poulsgaard og fru Pia Dahl satte sig ned og læste og kritisk vurderede den videnskabelige litteratur, kan det godt være, at deres oplysningsniveau i hvert fald ville højnes.

Winther (V):

I Venstres gruppe er der ikke helt fuldstændig enighed om sikring af røgfri miljøer. Personlig kan jeg støtte det radikale lovforslag, men jeg kan ikke støtte lovforslaget fra SF, idet jeg finder det for bureaukratisk.

Nogle personer tåler passiv rygning udmærket – ja, der er endda nogle, der ligefrem kan nyde duften af røgen. Andre generes i vekslende grad; f.eks. kan man få en tilstoppet næse, man kan få bihulebetændelse, eller man kan få røde og kløende øjne, men alle disse gener kan man godt leve med.

Det, der får mig til at gå ind for det radikale lovforslag, er hensynet til en vis type patienter, nemlig astmapatienterne. Det er nemlig sådan, at der er nogle astmapatienter, der overhovedet ikke kan tåle røg. Nogle af disse astmapatienter kan få et kraftigt astmaanfald i både to og tre dage, efter at de har været udsat for passiv rygning.

Som praktiserende læge kender jeg flere patienter med astma og bronchitis, som afholder sig fra at gå til offentlige møder og fra f.eks. at gå ind i politik og andre offentlige hverv, fordi de ved, at de så bliver udsat for passiv rygning i en vis betragtelig grad.

[Winther]

Mit frihedsbegreb går på, at man skal have den maksimale frihed, dog kun så længe man ikke generer andre. For mig er der ikke nogen tvivl om, at røg generer andre – også dem, der ikke ryger.

Jeg synes derfor, det er en god ting, at der nu skabes røgfri miljøer i den offentlige forvaltning og i offentlige institutioner. Specielt synes jeg, det er meget godt, hvis der bliver mere afklarede forhold på sygehuse, fordi jeg oplever mange patienter, der kommer hjem efter en sygehusindlæggelse og fortæller, at der ikke var til at være på hospitalet, fordi der var så meget røg i de forskellige stuer, hvor de skulle se tv og ellers opholde sig. Også i venteværelser i socialforvaltninger og hos praktiserende læger vil det være godt at få røgfri miljøer.

Jeg kom også til at tænke på den opmærksomhed, man har viet hele asbestproblemet. Fra Sundhedsstyrelsen har jeg fået oplyst, at det hvert år er ganske få mennesker, der dør af asbest i Danmark: Nogle år er det mindre end fem, andre år mindre end ti.

Mange partier er enige i, at asbest virkelig er farlig, og derfor er man også villig til at ofre millionbeløb på renovering; man fjerner lofter, gulve osv., og det koster enormt meget. Jeg tror nok, de fleste forskere i dag vil kunne hævde, at passiv rygning er farligere end at være i et rum, hvor der er et loft med asbest. Derfor er det egentlig underligt, at der er så mange politikere, der synes, at man skal ofre så meget, når det gælder asbestlofter, men ikke skal tage ret mange initiativer, når det gælder passiv rygning.

Jeg synes, det radikale lovforslag er godt, og jeg kan støtte det. Det er ud fra den betragtning, at jeg mener, at passiv rygning er sundhedsfarlig, og især, at passiv rygning er en særdeles farlig belastning for visse astmapatienter.

Hr. Poulsgaard citerede mig for at sige, at der ikke er fundet undersøgelser angående passiv rygning, der beviste sikkert, at den var farlig. Det, jeg prøvede at forklare hr. Poulsgaard, var, at disse undersøgelser ikke er entydige. Man kan f.eks. lave en undersøgelse – og det har man jo nu gjort – der viser, at der på årsbasis sker tusinder af dødsfald på grund af passiv rygning, men jeg tilføjede, at man kan forvente at få en ny undersøgelse om et år, der viser, at det måske kun er hundrede eller måske totusinde. Man ved, at passiv rygning er sundhedsfarlig, men man ved bare ikke, i hvilken udstræk-

ning den er det, og det behøver man heller ikke flere videnskabelige undersøgelser til at få klarlagt, for der er allerede klart påvist et vist farmoment deri.

Et andet aspekt, jeg lige vil nævne, fordi måske ikke alle er klar over det, er, at der blandt de forskellige risikofaktorer med hensyn til at få blodprop i hjertet som f.eks. forhøjet kolesterolindhold og forhøjet blodtryk også indgår både aktiv og passiv rygning. Men det, der er problemet i denne sammenhæng, er, at disse risikofaktorer ikke skal lægges sammen, men skal ganges med hinanden. Derfor kan man sige, at en person med forhøjet blodtryk og måske forøget fedtstof i blodet, som bliver udsat for passiv rygning, er langt mere udsat for farligheden ved passiv rygning end andre personer.

Jeg synes, det radikale lovforslag er godt, og jeg synes, fru Aase Olesens initiativ er fint, og jeg hilser det velkommen.

(Kort bemærkning).

Jørgen Tved (FK):

Nu har Venstres ordfører forklaret, hvor farligt det er at være ryger, både aktiv og passiv. Men jeg forstod også, at Venstres ordfører advarede imod asbest, og derfor vil jeg gerne vide, om de meget farlige og velbegrundede synspunkter, vi lige har hørt, betyder, at Venstres ordfører vil tage hånd om landbrugsministeren, så han holder op med at lægge asbestplader på en stor landbrugsforsøgejeendomovre i Foulum ved Viborg.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Ordføreren vedrørende lovforslag nr. L 63, fru Aase Olesen, har ordet.

Aase Olesen (RV):

Jeg vil gerne takke de ordførere, som har udtalt sig positivt om lovforslag nr. L 63. Jeg noterer mig, at det gælder Socialdemokratiet, og jeg er glad for, at hr. Torben Lund var opmærksom på, at vi havde valgt det, han kaldte den milde udgave, som jo netop betyder, at ingen vil blande sig i, hvad man gør i en forsamling, der vedtager, at alle vil ryge, og at man derfor kan gøre det, hvor man er enig. Det har også været udgangspunktet for os med hensyn til, hvordan vi kunne finde et flertal for en lovgivning.

[Aase Olesen]

Jeg er naturligvis også glad for, at der er medlemmer i Venstres gruppe, som er tilhængere af en lovgivning på dette område, og jeg vil gerne specielt sige tak til hr. Winther for den tale, han holdt her til sidst, og som er udtryk for præcis de samme tanker, som ligger bag det radikale forslag.

Fru Elsebeth Kock-Petersen sagde, at ikke-rygerne som oftest er frelste i deres kritik. Jeg ved ikke, hvad man mener med det, men jeg tror, at den megen sympati for folk, der har astma og andet, bunder i en opfattelse af, at folk, der ikke har synlige gener af rygning, er fanatikere eller intolerante. Det er i øvrigt noget, som også antydes i annoncer fra tobaksindustrien. Hvis man får hovedpine og kvalme og senere hen nysen og røde øjne og hoste af tobaksrøg, behøver det ikke at skyldes, at man er fanatisk eller intolerant; man kan godt lide af et usynligt handicap. Det går jeg ud fra at den tidligere socialminister har hørt om.

Jeg skal ikke sige meget til Fremskridtspartiets ordfører. Jeg forstår, at hun savner videnskabeligt bevis for, at tobaksrygning og specielt passiv rygning skulle være farlig. Det kan vi hjælpe fru Pia Dahl med ved at give hende nogle litteraturhenvisninger. Jeg tror ikke, der er mange andre i denne sal, som stiller sig tvivlende over for, at det skulle være farligt at ryge, og så at være passiv ryger.

Jeg kunne forstå på hr. Berlau, at han nu har øvet sig i den ædle kunst at være ordfører for en gruppe, der ikke er enig – det har vi noteret os – og det kan man jo gøre ved at lave lidt grin med det hele, men det bliver sagen ikke mindre alvorlig af.

Jeg skal ikke forlænge debatten. Den har i høj grad fulgt de baner, vi har kendt i forvejen. Men jeg skal dog sige til hr. Berlau, at der i dette lovforslag ikke er et forbud mod reklamer, fordi vi ikke mener, det har så meget med passiv rygning at gøre. Jeg personlig er af den opfattelse, at vi ikke i længden kan leve med, at der tillades reklamer for rygning, men det tror jeg ikke der er enighed om, og jeg tror ikke, der vil være flertal for det her i Folketinget. Vi har interesseret os for et lovforslag, som primært tager sigte på at forhindre passiv rygning, altså at sikre røgfrie miljøer.

Det interessante, der er sket i dag – for der er sket noget med denne debat – er, at sundhedsministeren har givet tilsagn om, at hun på rege-

ringens vegne vil begynde at få indført regler af ret vidtgående karakter – sådan opfatter jeg det – inden for det offentlige. Derfor synes jeg, man kan sige, at denne debat og genfremsættelsen af forslagene i hvert fald ikke har været forgæves.

Jeg er klar over, at ministeren er i vanskeligheder. Ministeren har tidligere stemt for lovforslag, der har lignet Det Radikale Venstres nu genfremsatte forslag, men hvis ministeren kan gennemføre nøjagtig de regler, der er skitseret i lovforslag nr. L 63, uden lovgivning, skal hun være hjertelig velkommen.

Jeg vil dog gøre opmærksom på, at det ikke kan være en sovepude, som vi i al evighed kan vente på, og derfor tror jeg, at vi bliver nødt til at sige til ministeren, at der nu efter al sandsynlighed ved en afstemning ville være flertal i Folketinget for en lovgivning, og at hun kun kan undgå en lovgivning, hvis hun kommer meget hurtigt ud af starthullerne.

Derfor vil jeg spørge ministeren – for det fik vi ikke meget at vide om – hvordan hun har tænkt sig at gennemføre disse regler udelukkende ved dekret. Jeg går ud fra, at ministeren er klar over, at det ikke uden videre fører til røgfrie arbejdspladser her i huset, at Præsidium udsender et papir. Der er allerede nogle, der her har nævnt, at det er de ikke tilfredse med. Der vil altså være mennesker både her i huset og så sandelig også udenfor, som ikke retter sig efter henstillinger. Derfor vil jeg spørge ministeren, hvordan hun konkret har tænkt sig at gennemføre det, hvordan hun har tænkt sig at sikre overholdelsen, og hvilken tidsramme hun agter at arbejde for. Jeg ved godt, at noget af det er udvalgsstof, men jeg tror, det vil interessere alle her, der er positive over for en lovgivning, at få at vide, hvad vi kan forvente på dette område. Vi ved fra tidligere høringssvar fra blandt andet Kommunernes Landsforening og Amdsrådsforeningen, at de vil modsætte sig sådanne regler. Derfor vil vi spørge ministeren, hvordan hun vil bære sig ad med at komme igennem uden at have en lovgivning i ryggen.

Jeg forstår, at de tidligere henstillinger fra Sundhedsstyrelsen til sygehusene skal skærpes. Hvis jeg ikke husker galt, kom der i hvert fald en række henstillinger i 1981. Endnu er der breve i vores post, der beskriver patienters problemer med at få lov til at være røgfri på sygehuse. Når folk er allerdårligst, bliver de tvunget til at

[Aase Olesen]

sidde i ventesale, hvor der ryges, eller bliver henvist til at sidde på trapper, hvorfra de skal hentes ind. Ja, jeg har endog et brev fra en patient, som måtte vælge at tage en privat behandling og betale for en undersøgelse for at komme hen et sted, hvor der ikke blev røget.

Derfor vil jeg godt spørge ministeren, hvad det er, hun vil gøre nu, der skulle medføre, at Sundhedsstyrelsens henstillinger bliver taget alvorligt, og at man ikke bare trækker på skuldrene ad dem. Hvad vil man gøre ved lærerværelser i skoler? Vi ved, at lærere måske er det hårdest plagede folkefærd, hvad dette her angår, nemlig de lærere, som ikke kan tåle tobaksrøg og derfor er afskåret fra at opholde sig i lærerværelserne.

Der er jo i bemærkningerne til lovforslaget nævnt andre forhold, herunder problemerne på det private arbejdsmarked, og jeg vil gerne spørge ministeren, hvilke initiativer hun har tænkt sig at tage over for organisationerne på det private arbejdsmarked, om ministeren har tænkt sig i sin plan at inddrage problemerne i forbindelse med arbejdsmiljøloven, altså det faktum, at mennesker kan blive nødt til at sige nej til et tilbudt arbejde eller sige op og derefter risikerer at komme ind under karantæne reglerne i dagpengeloven, fordi man opfatter det, at de ikke kan være på en arbejdsplads, som samarbejdsvanskeligheder.

Der er nogle her, der har villet bagatellisere dette problem. Vi har hørt, at der formentlig i dag dør i hvert fald over 5.000 mennesker om året i Danmark af tobaksrelaterede sygdomme. I november 1987 afholdtes i Japan den 6. verdenskongres om rygning og sundhed med 56 lande som deltagere. På denne konference konstaterede man, at hvis man fortsatte de nuværende tilstande og ikke indførte lovgivning og strammere regler om forbrug af tobak, ville 200 millioner af de mennesker, der i dag er under 20 år, dø inden det 60. år af en tobaksrelateret sygdom. Sådanne tal giver, selv om de skulle være overdrevne – men det er altså fremføring af tendenser, vi har i dag – nogle rystende perspektiver.

Sagen er jo, at vi, efterhånden som vi her i landet og i andre oplyste industrilande finder ud af, at det er farligt at ryge, eksporterer epidemien til ulandene. Tobaksindustrien satser nu på en stor indtjening i de lande, hvor man ved at oplysningen om dette her er dårligst, og hvor

det fortsat er sådan, at det er de ledende lag i befolkningerne, der ryger. Det er vi dog heldigvis kommet bort fra her i Danmark. Vi ved, at det er de bedst oplyste, de højest uddannede og dem med den højeste indtægt, der lægger cigaretterne og tobakken på hylden, og at det er ved at blive et symbol for mennesker, der er uddannede, medens det er et lavstatussymbol at ryge. Og godt for det, for man kan håbe på, at det får flere folk til at lægge tobakken væk.

Mit spørgsmål til ministeren er altså, hvordan hun forestiller sig at hun uden lovgivning i ryggen kan komme igennem med regler, der svarer til reglerne i lovforslaget. Mig bekendt er der kun ét land i verden, hvor man har kunnet klare sig uden direkte forbudslovgivning, og det er – akavet nok – Sverige. Tror ministeren, at vi i Danmark er parate til at have »svenske tilstande« på dette område, vi, som ikke plejer at rette os særlig meget efter henstillinger, vi, som er temmelig individualistiske? Tror ministeren, at det er muligt at få indført »svenske tilstande« her i landet?

Endelig vil jeg gerne fra ministeren have et helt klart svar på, hvad tidsrammen er for den plan, som jeg forstår er i støbeskeen i Sundhedsministeriet. Kan vi få noget at vide om det, sådan at man under arbejdet med denne lovgivning kan tage hensyn til det og måske fjerne de paragraffer, som ministeren gør overflødige? Det ville jo være meget flot. Jeg forestiller mig ikke, at vi inden for et par måneder kan få gennemført alt, hvad der har været lovforslagets intentioner, men jeg er meget spændt på at høre, hvad ministeren vil sige til det.

Agerschou (SF):

Jeg vil kort slå fast, at vi i SF tror, det er vigtigt, at der nu sker noget, og derfor er vi enige med De Radikale i – sådan forstod jeg De Radikale – at sundhedsministeren nu skal have lejlighed til at forsøge at lave de aftaler om røgfri miljøer, man foreslår.

Men ligesom De Radikale mener vi, at det skal ske inden for en tidsfrist, der betyder, at lovgivningen kan gennemføres i denne folketingssamling, hvis det skulle mislykkes for sundhedsministeren.

(Kort bemærkning).

Behnke (FP):

Fru Aase Olesen ønskede en hel masse helt

[Behnke]

klare svar fra sundhedsministeren. Jeg har to spørgsmål, som jeg håber fru Aase Olesen også kan svare helt klart på: Hvis det radikale forslag bliver gennemført, vil hun så være med til at stoppe den pr. automatik-udlevering af tobak, der sker til flygtninge i de danske flygtningelejre her i Danmark? Og vil hun være med til at stoppe de statssubsidier, der udbetales i EF til tobaksindustrien i EF?

(Kort bemærkning).

Pia Dahl (FP):

De små hib, der har været til min manglende evne til at læse, vil jeg gerne prøve at imødegå over for både fru Kirsten Lee og fru Aase Olesen.

Man siger, at vi savner videnskabeligt belæg både for passive rygeres sygdomme og for de små børn i kvinders maver, som bliver mindre. Jeg vil gerne sige, at jeg selv lige har fået et barn, og at jeg aldrig nogen sinde har røget så meget som under den graviditet, men drengen vejede de normale 3,5 kg, da han blev født. Jeg tror, at man skal passe på ikke at fremture med skrækkampagner over for folk. Jeg tror nemlig, at den psykiske habitus nok spiller en langt større rolle. At henvise til, at kvindens rygning er årsag til, at hun får et mindre barn, tror jeg er noget, man skal passe meget på med, for jeg tror, at der er mange andre ting, der spiller en stor rolle i den forbindelse.

Med »skrækkampagner« vil jeg også gerne sige, at det jo snart er sådan, at den ene dag må vi gerne drikke mælk, men den næste dag er det meget farligt at drikke mælk. Så må vi ikke spise æg, så må vi ikke spise røde pølser, for man kunne jo risikere, at der var nogle, der spiste 3,5 kg pølser i timen.

Så vil jeg gerne sige til fru Aase Olesen, at jeg ikke fornemmer, at hun på nogen måde tager hensyn til de mennesker, der ryger, og jeg vil vove den påstand, at det kan være meget, meget farligt at holde op med at ryge.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Jeg har tit været uenig med fru Aase Olesen, men jeg har altid respekteret hende som menneske og for det, hun står for, og jeg respekterer absolut også, at hun har det standpunkt, at hun ikke kan lide dem, der ryger. Men jeg kan ikke

lide det akademiske hovmod, fru Aase Olesen gav udtryk for, da hun sagde, at vi, der var veluddannede og veletablerede, og som havde magten, æren og kongeriget, ikke røg, mens derimod alle nede i 5. socialgruppe røg. Fruen nikkede bekræftende.

Om radikale og fremskridtsfolk færdes i de samme kredse, ved jeg ikke, men jeg færdes i hvert fald over hele Danmark og i alle samfundslag, og jeg har ikke observeret nogen forskel i holdningerne. Jeg tror, vi er nogle stykker, der godt ville vide, hvor fru Aase Olesen har det fra, og hvor seriøs den undersøgelse er, for det var i hvert fald nyt for mig. Jeg synes ikke, man kan tillade sig at tale nedad på den måde, fru Aase Olesen gjorde det på.

Aase Olesen (RV):

Nu kan jeg trøste hr. Poulsgaard med, at jeg ikke er akademiker.

Men jeg vil gerne sige, at undersøgelser af rygevaner er foretaget gennem mange år, også i Danmark, og resultaterne af disse undersøgelser og de forskelle, de viser, blev fremlagt på en konference, der blev holdt sidste år i Eigveds Pakhus arrangeret af bl.a. Indenrigsministeriet som optakt til debatten om lovforslagene om sikring af røgfri miljøer. Der findes en rapport om denne konference – og jeg kan da henvise hr. Poulsgaard til biblioteket på 2. sal, hvor man ganske sikkert har den; den hedder »Tobakskonferencen« – som blev holdt af Indenrigsministeriet i samarbejde med nogle af sundhedsorganisationerne.

Det er altså noget, man har konstateret, og det har da også forbavset mig, men jeg tror, det er et resultat af den undervisning, der er givet i skolerne, og af, at man efterhånden har kunnet få forklaret folk, at det her er noget, de skal lade være med.

Så vil jeg gerne sige til fru Pia Dahl, at dette med de vekslende råd, man får på sundheds- og ernæringsområdet, kender vi alle sammen, men jeg har aldrig nogen sinde hørt én eneste hævde, at tobak skulle være sundt. Det er vist det eneste stof, man kan sige det om af dem, vi indtager. Vi kan finde læger, der formentlig i bedste tro siger, at det for ældre mennesker kan være sundt at tage en lille én – altså indtage lidt alkohol – men jeg har aldrig hørt nogen sige, at tobak kunne være sundt for nogen som helst. At der er mennesker, der har vænnet sig til to-

[Aase Olesen]

bak, og som derfor ikke kan undvære det, og at der er mennesker, der er nødt til at ryge i specielle situationer, f.eks. når de er nervøse, er korrekt, men det er jo en afledt virkning, som ikke går på selve stoffet; det er afhængigheden, man dermed imødekommer.

Det siges, at man ikke tager hensyn til dem, der ryger, men jeg vil godt spørge, hvordan man skulle gøre det. Hvordan skulle man tage hensyn til rygerne på anden måde end ved, når vi indfører røgfri miljøer, da hele tiden at sørge for, at der er steder, hvor folk kan ryge, og at der holdes rygepauser?

Hr. Poulsgaard sagde tidligere i debatten, at nu ville jeg diktere den danske delegation ved Nordisk Råd, at den ikke måtte ryge, når den holdt møde. Nej, men jeg har fulgt henstillingen fra Folketingets Præsidium om, at man tog rygespørgsmålet op ud fra den hovedregel, at hvis man var enig, kunne man selvfølgelig ryge, men hvis man ikke var enig, måtte man lade være. Der er jo ingen mellemvej.

Det, jeg skrev til Nordisk Råds sekretariat, var, at jeg foreslog røgfri møder og indførelse af rygepauser, og det er også det, jeg har fået indført i Socialudvalget. Hvis vi holder møde længere end en time, holdes der rygepauser.

Jeg kan ikke se, hvilke andre former for hensyn man kan tage. Jeg ved udmærket godt, hvad der ligger i påstanden. Det er nøjagtig den samme insinuation, som ligger i tobaksindustriens annoncer, når det siges, at nu må vi vise hensyn, så kan vi også forvente tolerance. Dermed er sagt, at vi, der ikke kan tåle tobaksrøg, er intolerante. Hvad er det for et hensyn, man skal tage? Jeg kan ikke begribe, hvordan man skal bære sig ad. Skal man holde op med at trække vejret, mens de folk, der skal ryge, ryger, eller hvad er meningen? Hvad er det for et hensyn, man forlanger skal tages, når man ikke vil nøjes med, at der holdes rygepause? Skal vi holde rygepause hvert 5. minut, hver halve time eller hver time? Hvad er det for en intolerance, en hensynsløshed, ikkerygere udviser? Det synes jeg vi gerne vil have et svar på her.

Sundhedsministeren (Agnete Laustsen):

Mit indtryk af debatten i dag er, at de fleste af os har lært ganske meget af forårets debat, måske også lidt om baggrunden for, at forslagene dengang faldt til jorden, selv om der fra starten tilsyneladende var et flertal for dem.

Jeg synes, at vi med visse undtagelser – med visse undtagelser – har haft en ret seriøs og også en ganske konstruktiv debat, der, som hr. Agerschou sagde det, tydeligt lader forstå, at vi egentlig alle sammen er enige om, at der nu bør ske noget på dette område.

Vi har diskuteret, om det bør ske ad lovgivningsvejen eller, som jeg på regeringens vegne har foreslået det, i kraft af frivillige aftaler, og jeg vil da meget gerne ved denne lejlighed sige, at jeg har noteret mig, hvor der tilsyneladende kan findes et flertal for lovgivning, hvis de frivillige aftaler ikke kommer igennem, og jeg er naturligvis derfor helt indstillet på at tage initiativ til sådanne aftaler endda meget hurtigt. Jeg er også sikker på, at de parter, der skal forhandles med, har fulgt debatten i dag og er klar over, hvad signalerne fra Folketinget går ud på, så der vil være nok en større åbenhed over for frivilligt at gå med til noget, frem for måske at udsette sig for, at der kommer en eller anden form for forbud.

Jeg kan derfor love, at jeg meget hurtigt tager en samtale både med de offentlige forhandlingsparter og med min kollega arbejdsministeren, som jeg sagde det i mit første indlæg, med henblik på at opfordre arbejdsmarkedets parter til om muligt at indgå tilsvarende aftaler.

Jeg skal ikke nu gå ind i en større debat om hvert enkelt punkt, som fru Aase Olesen var inde på: øvrige landes lovgivninger, hvordan det i detaljer skal udformes osv. Jeg kan som sagt kun ved denne lejlighed give Folketinget mit løfte om, at jeg meget hurtigt og også meget effektivt vil optage disse forhandlinger i håb om, at vi denne gang når til et resultat, som både kan tilfredsstille rygere og ikkerygere, sådan at det ikke skulle være nødvendigt overhovedet at komme ind på spørgsmålet om de sanktionsmuligheder, som nogle har nævnt. Det skulle være en helt naturlig ting, at frivillige aftaler respekteres, og netop derfor er jeg interesseret i, at det bliver frivillige ordninger. Jeg tror, at man mere er indstillet på at acceptere noget, som man selv har været med til at beslutte, end noget, som uden videre bliver dekretet. Jeg håber, at jeg kan opnå et positivt resultat.

(Kort bemærkning.)

Behnke (FP):

Det skuffede mig, at fru Aase Olesen ikke svarede på de to helt krystalklare spørgsmål,

[Behnke]

jeg stillede: I tilfælde af at det radikale forslag bliver gennemført, vil fru Aase Olesen og Det Radikale Venstre så være med til at stoppe for den automatiske udlevering af tobak til flytninge i de danske flytningelejre? Og vil fru Aase Olesen være med til at stoppe for statsubsidierne til tobaksindustrien i EF?

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Det var en forglemmelse, at jeg ikke fik svaret.

Jeg ved ikke, om der automatisk udleveres tobak, men hvis der gør det, vil jeg da gerne være med til at se på det, og jeg vil naturligvis også gå ind for, at der ikke ydes subsidier til tobaksindustrien, det er da soleklart.

De forslag, vi var kommet frem til, før hr. Behnke kom ind i Folketinget, gik jo også ud på, at det offentlige overhovedet ikke burde bruge penge til noget så skadeligt som tobak, men det vakte vild forargelse her i salen, så det har vi foreløbig droppet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af lovforslag nr. L 74:

Forslag til lov om tilskud til jordbrugets konsulentvirksomhed.

Af landbrugsministeren (Tørnæs).

(Fremsat 18/11 87).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Trøjborg (S):

Der er ingen tvivl om, at dansk landbrug står over for en række vanskeligheder både på kortere og på længere sigt, og at disse vanskeligheder skal overvindes ved strukturændringer, tilpasning til nye vækstområder etc.

Det er derfor meget forståeligt, at landbrugsministeren har fremsat lovforslag om jordbrugets konsulentvirksomhed med det formål at gøre den mere fleksibel og bringe den i højere grad i overensstemmelse med de fremtidige behov. Jeg synes, det er godt, at ministeren i bemærkningerne klargør – indimellem ved svage formuleringer – at den nuværende konsulentvirksomhed ikke lever op til de krav, som nutiden stiller.

Det nævnes, at fordelingen af konsulenter ikke svarer til det nuværende rådgivningsbehov og at ordningen ikke tilgodeser vækstområder, miljøforanstaltninger, økologi, alternativproduktioner, nicher osv. – en ganske hård kritik af den nuværende ordning.

I Socialdemokratiet har vi noteret os denne hårde kritik og derefter med spænding læst videre i lovforslaget for at finde ministerens forslag til ændringer. Med baggrund i kritikken forekommer de os at være meget beskedne.

En 2 pct.s beskæring af tilskuddet det første år til finansiering af en pulje, som fordeles af Landbrugsministeriet, er næsten det eneste virkelige nye i forslaget. Ganske vist skal det siges, at der hvert år skal afsættes en procentuel andel til puljen, og det kan da godt blive til noget.

I øvrigt er det udpræget et forslag til en bemyndigelseslov, og hvorfor mon det? Jeg kan ikke frigøre mig for den tanke, at landbrugsministeren måske er i den situation, at han gerne vil noget nyt, men alligevel allerhelst vil bevare det gamle. Det er jo sådan, at organisationernes indstillinger som hovedregel fortsat skal følges, og derfor ender ministeren med at skulle have bemyndigelse til både det ene og det andet. Det gør han i stedet for at fremsætte et lovforslag, der virkelig fortæller, hvad det er, man gerne vil ændre for at kunne vejlede og rådgive jordbruget i en vanskelig tilpasningsfase. Det mener vi i Socialdemokratiet ville have været ganske rimeligt i betragtning af, at netop jordbruget er et erhverv, der får en ganske pæn støtte til konsulentvirksomhed, en støtte, der er væsentlig større end den, der ydes til andre erhverv.

Vi synes, vejledning og rådgivning er udmærket, det ser vi positivt på, men er situatio-